

SCHOOL'S OUT

This project was funded by
the European Union's
Rights, Equality and
Citizenship Programme
(2014-2020)

bilitis

ÇAVARIA

CENTRO
RISORSE
LGBTI

ILGA
ILGA-PORTUGAL.PT

Trans & Interseks 101

Kennismaking

Vormings- en trainingsorganisatie van çavaria
Belangenbehartiger LGBTQI-personen

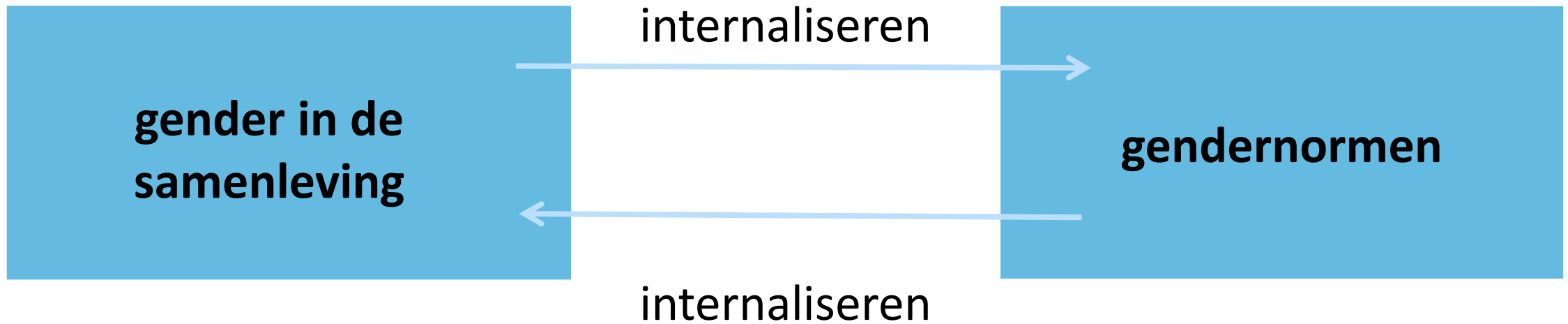
Vlaamse koepelorganisatie
Onderwijsmedewerker

Gender en genderstereotypering

Gendernormen

Ongeschreven voorschriften die een samenleving aan gender verbindt

Probleem?

Laag zelfbeeld

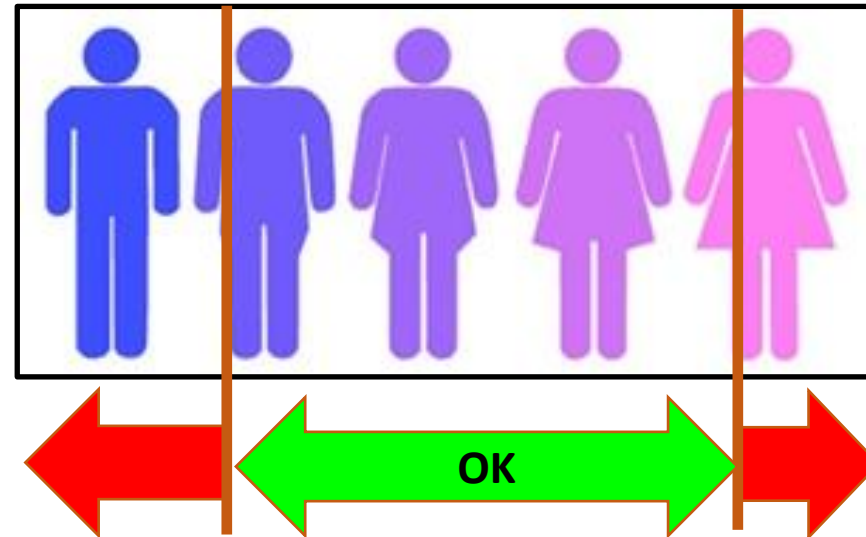
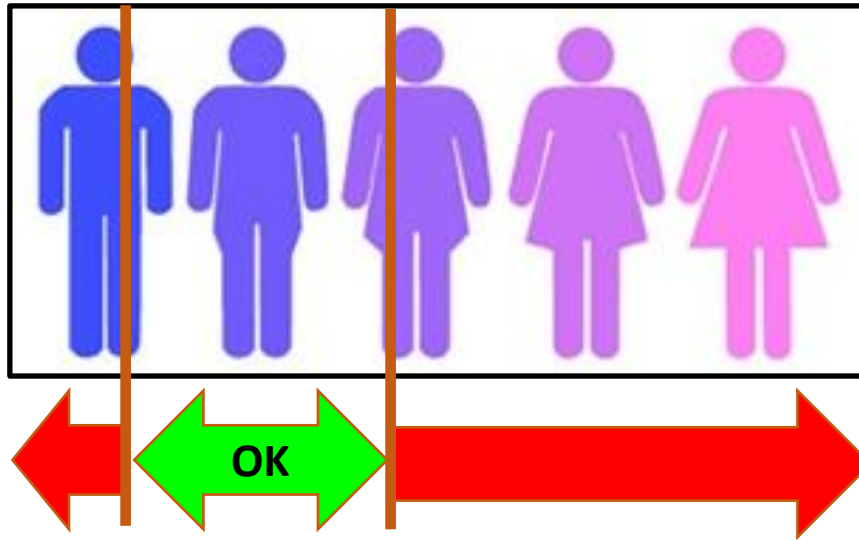

Verloren talenten

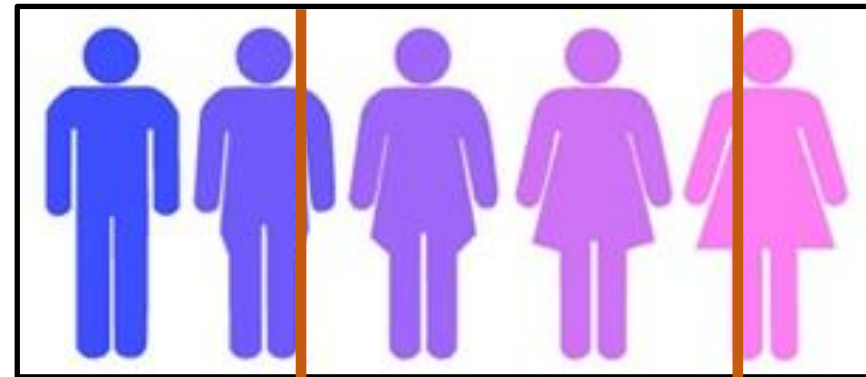
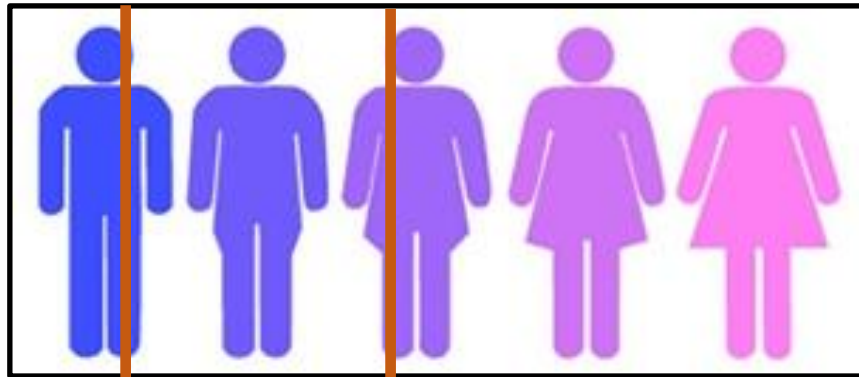

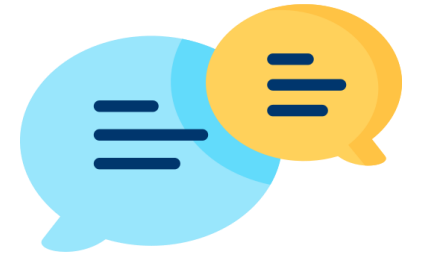
**Ongelijke verdeling van
loon & werk**

Wat weten we uit onderzoek?

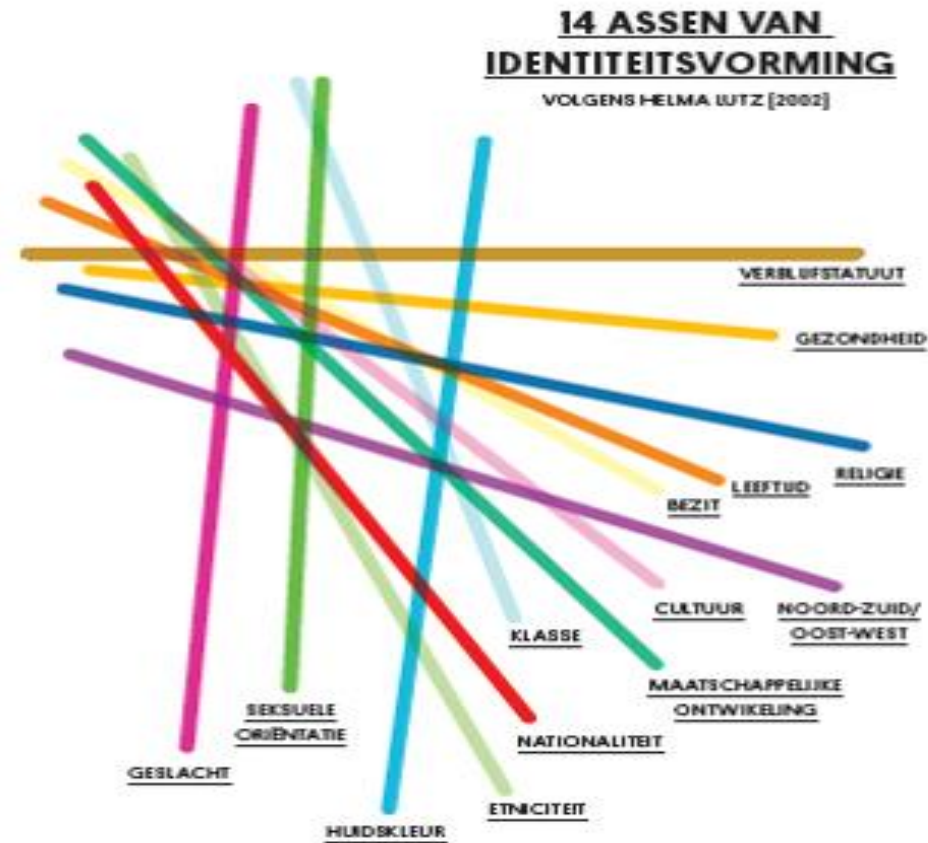
Wat weten we uit onderzoek?

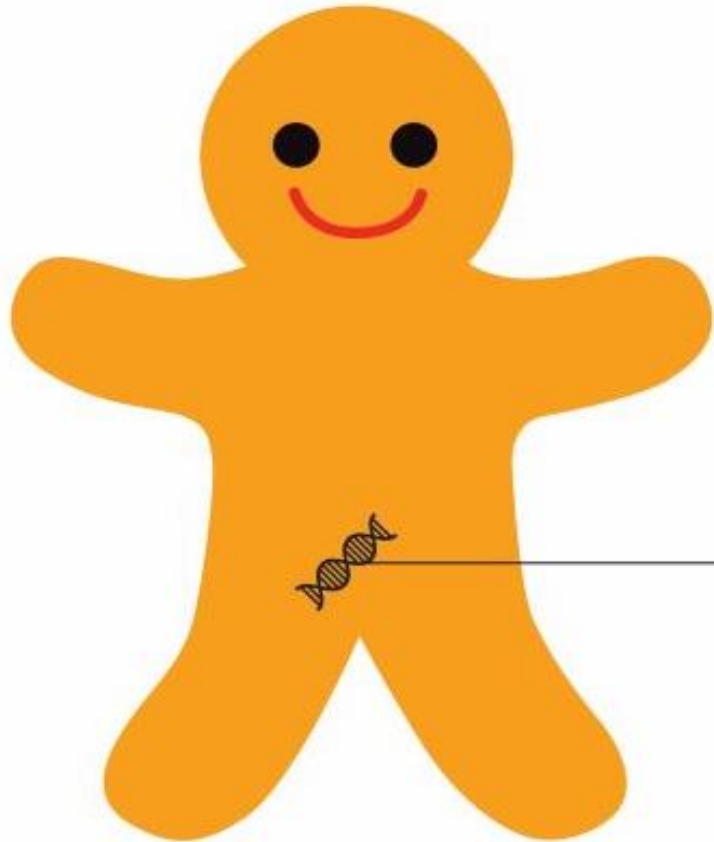
Nog andere ordeningsprincipes?

Kruispuntdenken

Gender- en seksuele diversiteit

Geslacht

GESLACHT

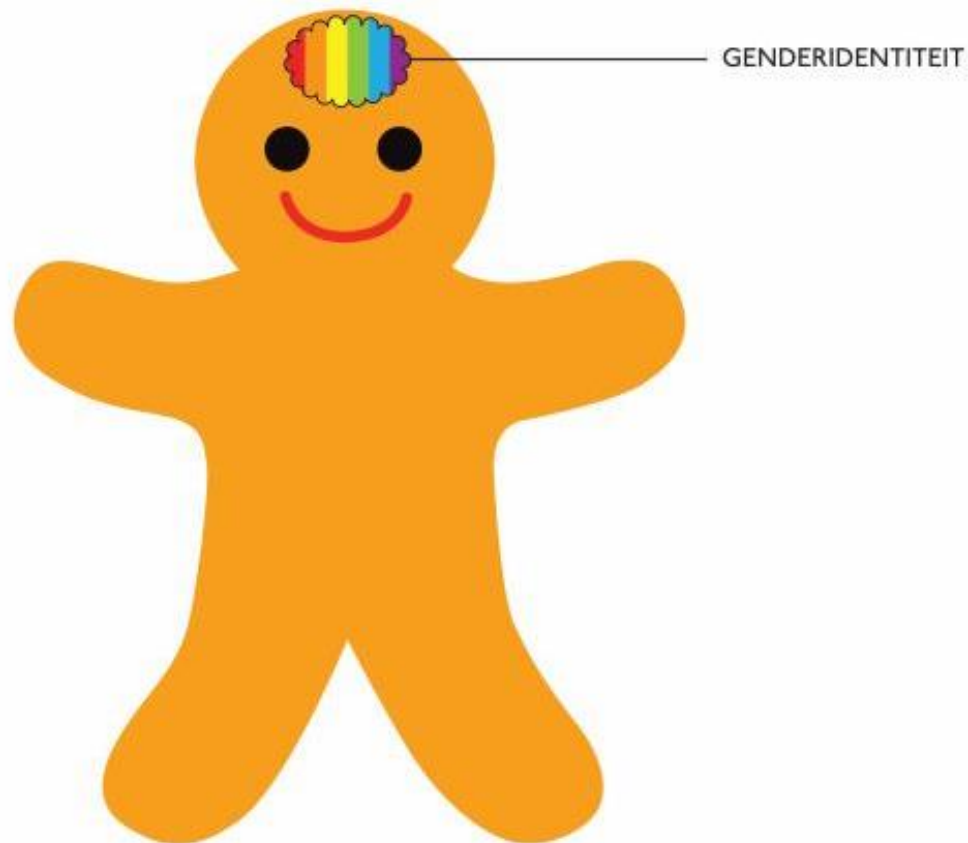
Intersekse

**1.7% van
de mensen**

wordt geboren met een variatie
van de geslachtskenmerken.

Ongeveer evenveel mensen
hebben groene ogen of maken
deel uit van een tweeling.

Genderidentiteit

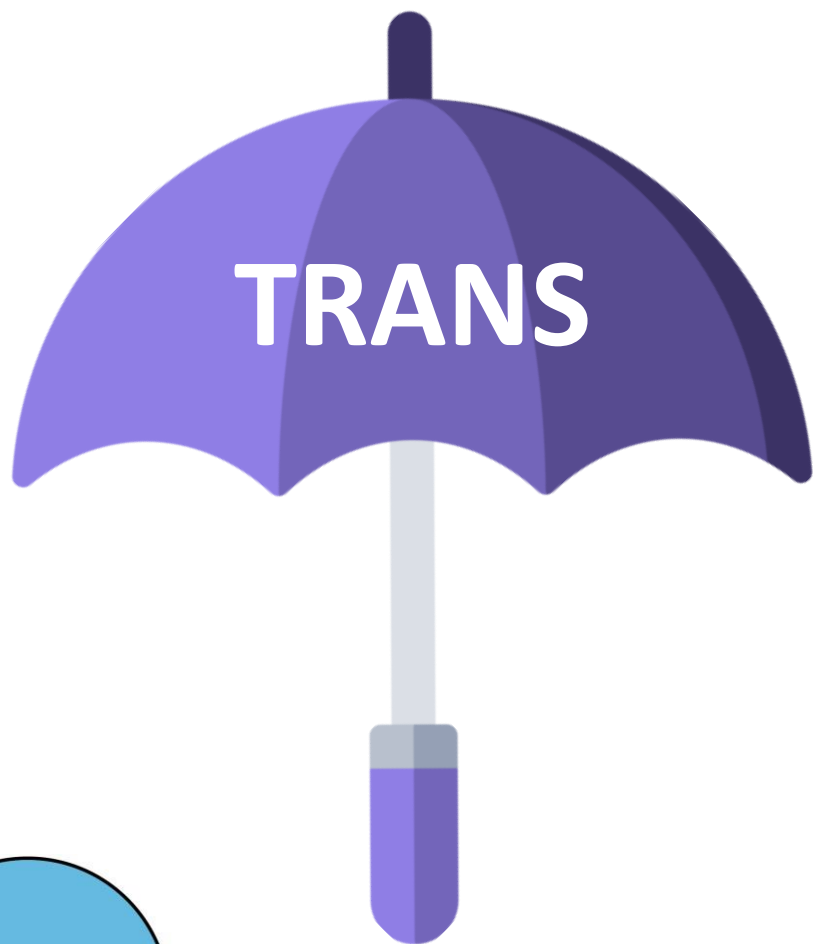
Cisgender

Geslacht en genderidentiteit
zijn grotendeels in
overeenstemming

Transgender

Geslacht en genderidentiteit
zijn grotendeels niet in
overeenstemming

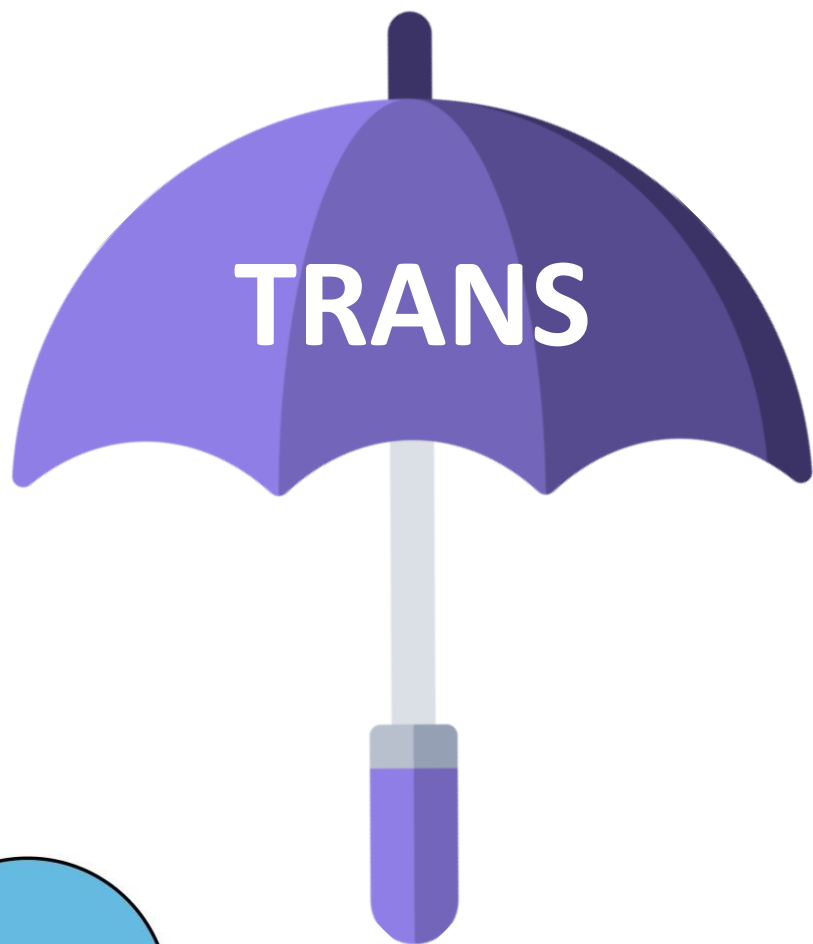
Genderidentiteit

Trans vrouw
Trans man

Genderidentiteit

Trans vrouw
Trans man

Non-binair
Genderqueer

Voornaamwoorden

die/hun

zij/haar

hij/zijn

Voornaamwoorden

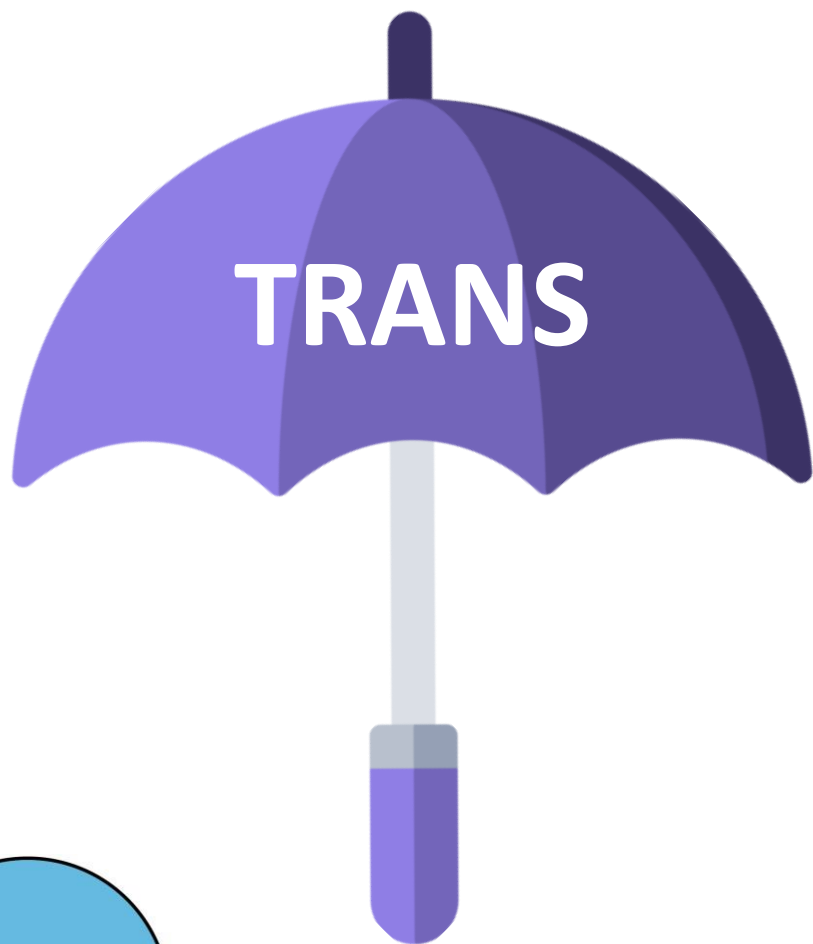
☁ Hoe gebruiken?

Die	Vervangt 'zij' en 'hij'	Persoonlijk voornaamwoord Onderwerp
Hen	Vervangt 'haar' en 'hem'	Persoonlijk voornaamwoord Lijdend of meewerkend voorwerp
Hun	Vervangt 'haar' en 'zijn'	Bezittelijk voornaamwoord

“Ken jij Charlie? **Die** is non-binair. Ik zag **hen** vorige week. Het was **hun** verjaardag”.

“Aubrey komt niet. **Die** ging naar de zee met **hun** lief. Ik heb het **hen** net zelf gevraagd”.

Genderidentiteit

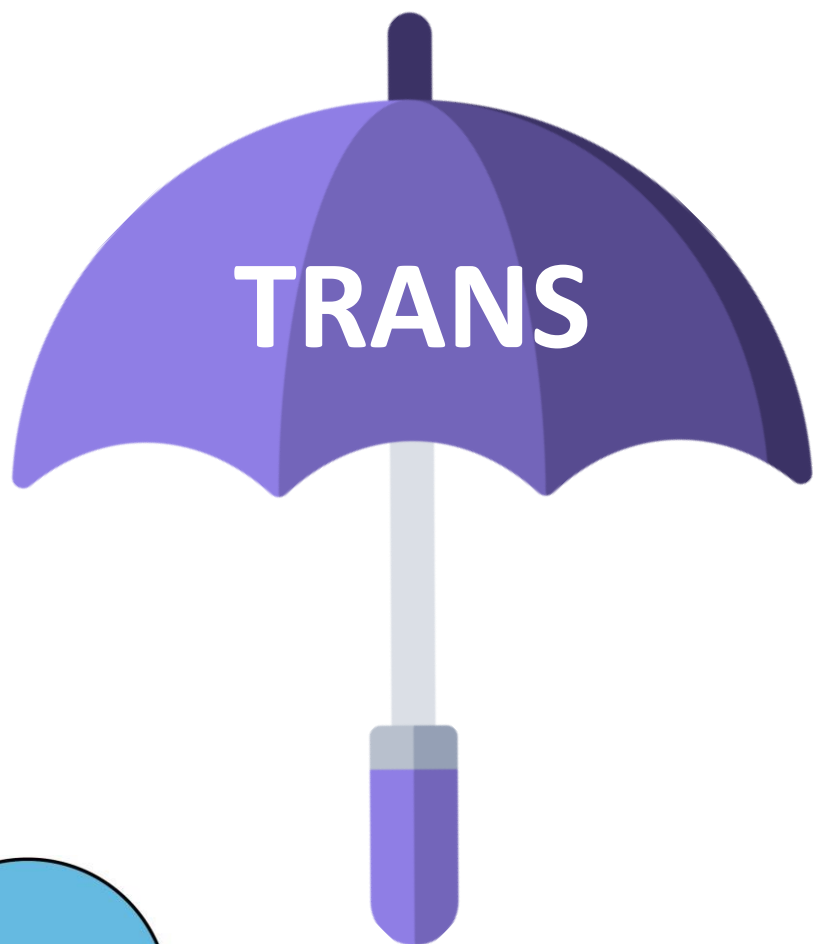

Trans vrouw
Trans man

Non-binair
Genderqueer

...

Genderidentiteit

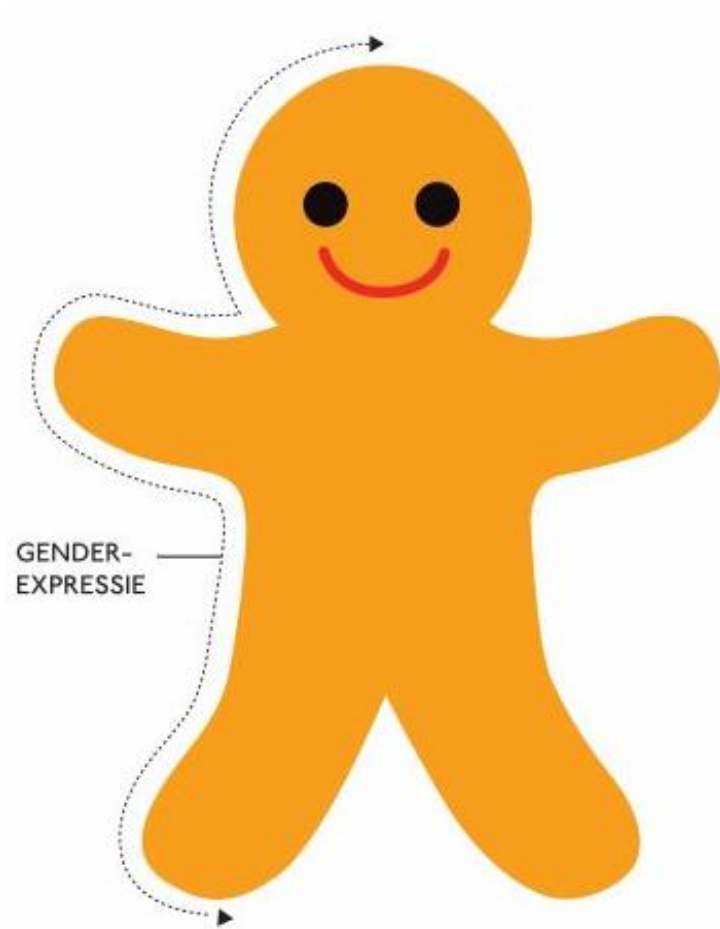
Voor puberteit (12j)

Gendercreatieve kinderen

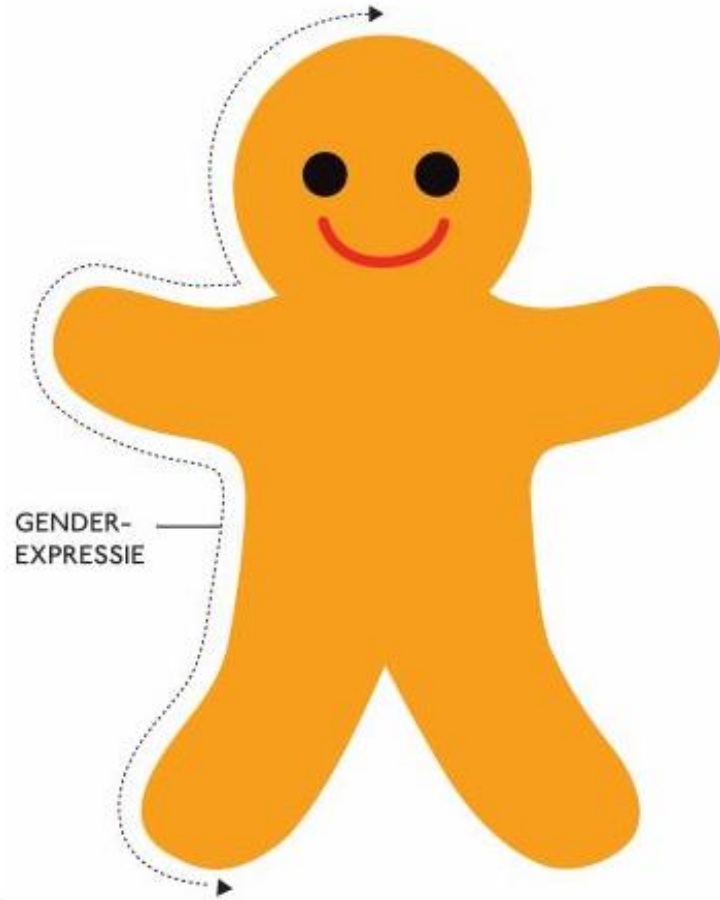
Tijdens en na puberteit

Trans jongeren

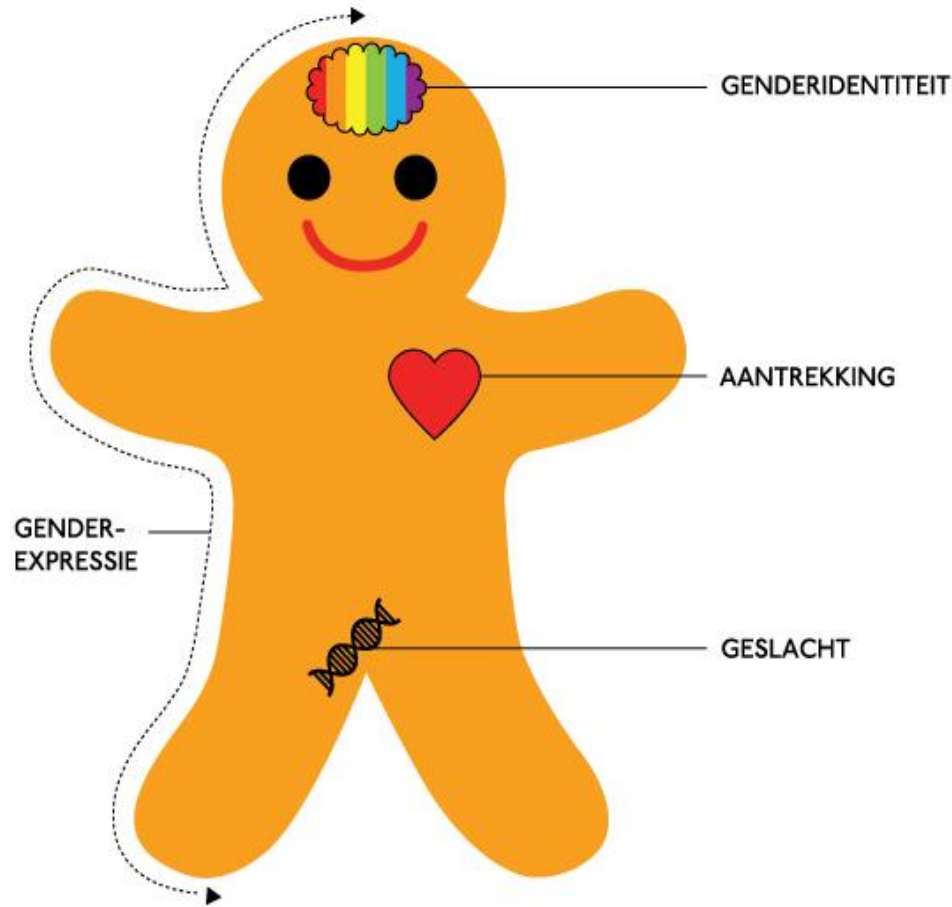
Genderexpressie

Genderexpressie

Aantrekking

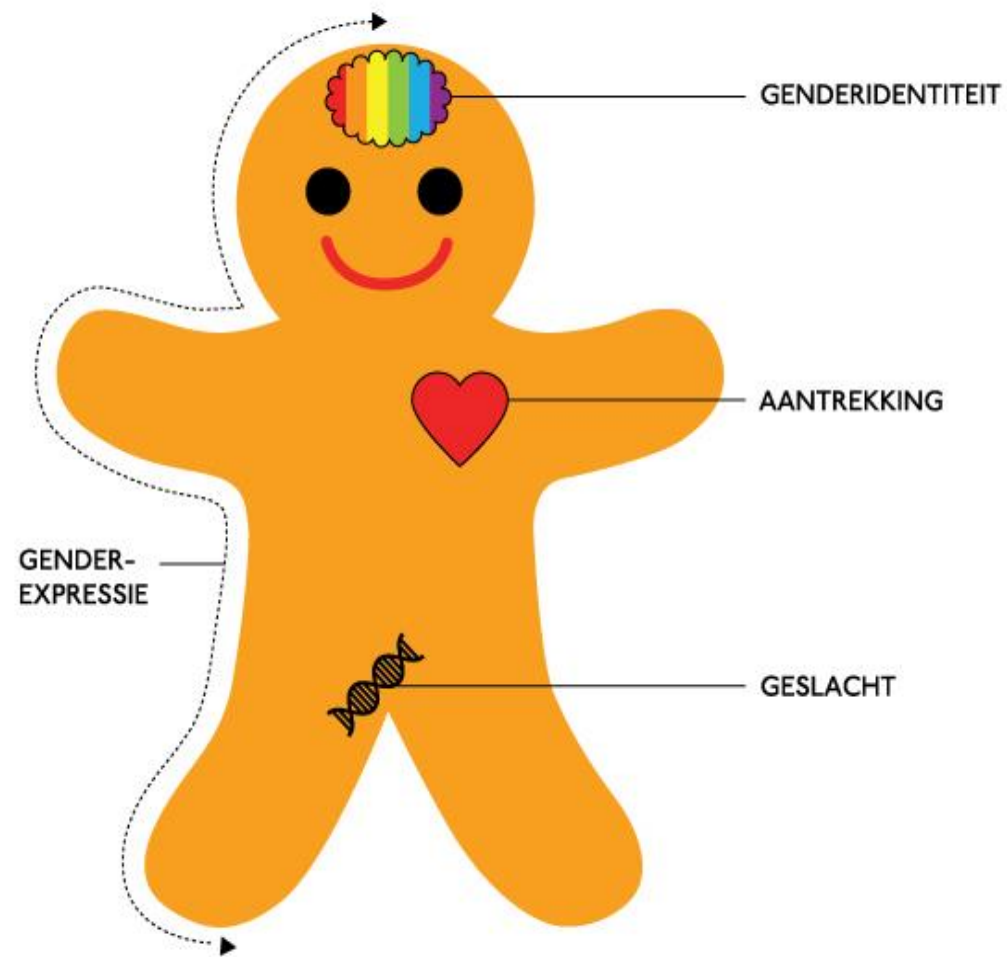
Seksuele aantrekking

Hetero-
Homo-
Bi-
Pan-
A-
...

seksueel
romantisch

Romantische aantrekking

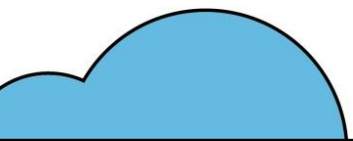
Genderdiversiteit

Normen binnen een inclusieve schoolomgeving

Opdracht

Neem pen en papier en teken een huis in dertig seconden.

Opdracht (vervolg)

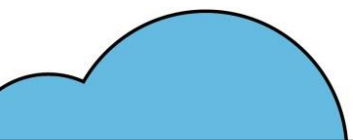
Normen: een definitie

- ☁ Een reeks (ongeschreven) regels binnen een maatschappij of cultuur, die ons denken, ons handelen en onze attitudes beïnvloeden. Wie hiervan afwijkt, wordt 'gestraft'.
- ☁ Verschillende soorten: leeftijdsnormen, heteronormen, witte normen, gendernormen, ...

Gendernormen

☁ Wat als je buiten de gendernormen valt?

Trans en intersekse leerlingen op school

Seksekenmerken

- ☁ Wat zijn seksekenmerken?
- ☁ Primaire seksekenmerken
 - ☁ Chromosomen
 - ☁ Hormonen
 - ☁ Reproductieve organen
- ☁ Secundaire seksekenmerken
 - ☁ Lichaamsbeharing
 - ☁ Borstontwikkeling
 - ☁ Verlaging stem

Intersekse variatie

- ☁ Eén op zestig kinderen
- ☁ Ingrepen zonder toestemming
- ☁ Binaire opdelingen in school zijn problematisch voor veel mensen met een intersekse variatie

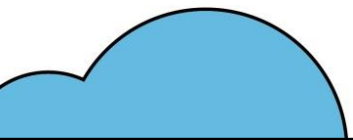
Intersekse variaties zijn simpelweg variaties waarbij het lichaam van een persoon niet volledig past binnen wat cultureel als typisch vrouwelijk of typisch mannelijk wordt gezien.

Intersekse variatie

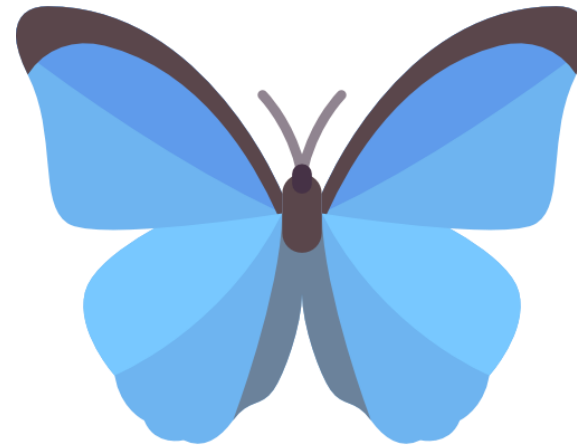
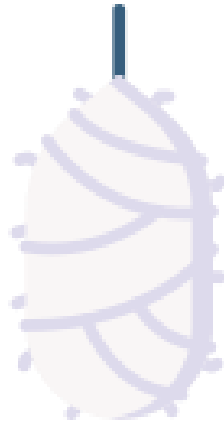
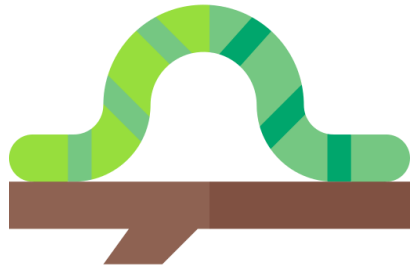

Fashion Model Hanne Gaby Odiele Comes Out as Intersex

In an exclusive interview with USA Today, Belgian fashion star Hanne Gaby Odiele has just come out: Odiele is intersex. "It is very important to me in my life right now to break the taboo," said the 29-year-old supermodel at USA Today. "At this point, in this day and age, it should b...

Genderontwikkeling

Genderontwikkeling

2-3 jaar

- ☁ Herkennen eigen geslacht en dat van anderen op basis van uiterlijke kenmerken (kledij, kapsels, ...)
- ☁ Begrijpen geslacht nog niet als vaststaand en onveranderbaar

4-5 jaar

- ☁ Leren (onbewust) genderstereotypen en gedragen zich ernaar
- ☁ Experimenteren met rollenspellen
- ☁ Sommige kleuters uiten gendervariante gevoelens

“Wanneer krijg ik een piemel?”

Genderontwikkeling

6-10 jaar

- ☁ Begrijpen dat een jongenslichaam geen meisjeslichaam wordt omdat het meisjeskieren draagt
- ☁ Besef van 'genderconstantie' (= dat geslacht onveranderlijk is)
- ☁ Kunnen onderscheid maken tussen het lichaam en innerlijke gevoel van identiteit

Hoe kan dit zich uiten?

- Hardop uitdrukken dat hun lichaam niet past bij hoe ze zich voelen
- Anders genoemd willen worden
- Zich terugtrekken, erg verdrietig worden (langzaam of plots)

Genderontwikkeling

Puberteit

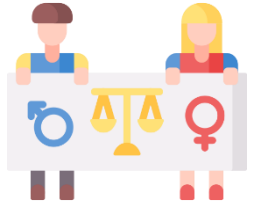
- ☁ 'Lastige' lichamelijke veranderingen treden op
- ☁ **Belangrijk kantelpunt** voor gendervariante jongeren
- ☁ Kan een punt van ontdekking zijn

Elk kind heeft een uniek tempo

Genderidentiteit of gender expressie?

Gender non-conform gedrag (gendervariant gedrag) ≠ transgender

Gendereuforie en -dysforie

- ☁ Euforie: het plezier of geluk vanwege de overeenstemming van genderidentiteit en gendergerelateerde kenmerken
- ☁ Dysforie: het onbehagen of psychisch lijden dat voortkomt uit de incongruentie tussen geslacht en genderidentiteit.

Transitie & genderbevestiging

- ☁ Anders voor elk persoon
- ☁ Verschillende manieren en vormen van transitie
- ☁ Steun van de school

Zorgpad genderteam

- ☁ Stap 1: Telefonische aanmelding
- ☁ Stap 2: Assessment
- ☁ Stap 3: Hormonale opties
- ☁ Stap 4: Operatieve opties

Stap 1

Telefonische aanmelding

Kind jonger dan negen jaar: enkel ouders op gesprek

- ☁ Handvaten
- ☁ Jaarlijkse herhaling indien gendervariante gevoelens blijven

Kind negen jaar of ouder: ouders en kind op gesprek

- ☁ Kennismaking

Stap 2

Assessment

Kind

- ☁ Ontwikkeling in kaart
- ☁ Exploratie genderidentiteit
- ☁ Weerbaarheid en handvaten

Ouders

- ☁ Mogelijkheden en beperkingen van de behandelopties

Gezin

- ☁ Begeleiding in acceptatieproces en praktische ondersteuning

Stap 3

Hormonale opties

- ☁ Lichamelijke ontwikkelingsfase (tannerstadium) onderzoeken
- ☁ Vruchtbaarheidsopties bespreken
- ☁ Beginnende puberteit: puberteitsremmers
- ☁ Gevorderde puberteit: genderbevestigende hormonen (oestrogeen of testosteron)

Stap 4

Operatieve opties

- ☁ Borstverwijdering vanaf 17 jaar
- ☁ Vanaf 18 jaar genderbevestigende chirurgie mits minstens één jaar hormonale therapie

Wat kan er op school?

- ☁ **Documenten die niet naar de overheid gaan:** keuze van de school
 - ☁ Schoolpas, klaslijst, toetsen, examens, e-mailadres, ...
- ☁ **Documenten die (ook) naar de overheid gaan:** naam (en geslacht) zoals vermeld op identiteitskaart
- ☁ Naamswijziging op diploma/getuigschriften: mogelijk

Wat kan er wettelijk?

- ☁ **Naamswijziging** mogelijk **vanaf 12 jaar**, mits toestemming beide ouders.
- ☁ **Wijziging van gendermarker op ID** mogelijk **vanaf 16 jaar**, mits verklaring van psychiater in verband met onderscheidingsvermogen én toestemming beide ouders.
- ☁ **Naams- en wijziging van gendermarker op ID** mogelijk **vanaf 18 jaar**: op basis van eigen verklaring (geen toestemming van derden nodig).

Tips & tricks

Afspraken

- ☁ Gesprek met ouders en trans jongere / jongere met een intersekse variatie
- ☁ Afspraken met de leerling (toilet, kledij, ...) bundelen en beschikbaar stellen voor leerkrachten, begeleiders, ...
- ☁ Afspraken regelmatig evalueren

Kleding

- ☁ Welke afspraken staan er in het schoolreglement?
- ☁ Belangrijk om eigen identiteit en expressie te kunnen ontwikkelen.

Veel problemen in verband met kleding kan je voorkomen door in de kledingvoorschriften van de school geen onderscheid te maken tussen meisjes en jongens.

Toiletten

- ☁ Waar wil de leerling naar het toilet?
- ☁ Genderinclusieve toiletten
- ☁ Tijdens pauzes veel angst? Afspreken wanneer!

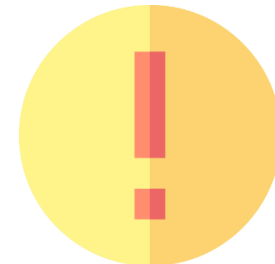
Kleedkamers

- ☁ Waar wil de leerling zich omkleden?
- ☁ Douchen: wat is de voorkeur van de leerling?
- ☁ Zwemmen: wat is de voorkeur van de leerling?

Meerdaagse uitstap

☁ Met wie wil de leerling zelf op de kamer slapen?

Aandachtspunten bij coming-out

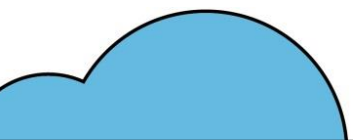

Waarom en hoe wil de leerling een coming-out doen?

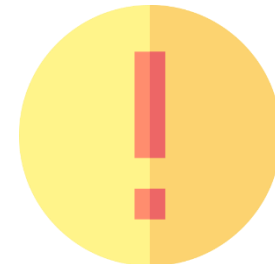
- ☁ Realistische verwachtingen?

Coming-out: aan wie en op welke manier?

- ☁ Zorg ervoor dat de juiste personen goed geïnformeerd worden
- ☁ Denk ook aan niet-leerkrachten: administratie, keukenpersoneel, enz.

Aandachtspunten bij coming-out

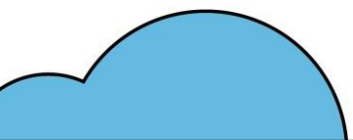
Indien coming-out in verschillende stappen: maak een tijdsplan.

Is de leerling voorbereid op mogelijk negatieve reacties?

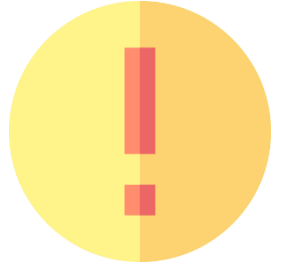
- ☁ Let op: jaag de leerling geen schrik aan.
- ☁ Zoek een evenwicht tussen empoweren en beschermen.

Vertrek vanuit de wensen en behoeften van de leerling.

- ☁ Sterke leerkans
- ☁ Vaak heel positief moment

Aandachtspunten bij coming-out

Communicatie naar ouders

- ☁ Weeg af in hoeverre dit nodig is.
- ☁ Indien nodig: informeer, zonder te dramatiseren.
- ☁ Maak duidelijk dat de school hier positief tegenover staat.

Maak proactief een schoolbeleid over het omgaan met LGBTI-leerlingen.

- ☁ Alle leerlingen zijn anders en hebben andere noden.

Kennisdeling in de klas

- ☁ Altijd nuttig
- ☁ Hoe meer correcte informatie, hoe minder problemen
- ☁ Vraag advies aan trans en/of intersekse leerlingen, maar ook aan trans en/of intersekse organisaties
- ☁ Eigen inbreng?
- ☁ **Veilige lesomgeving**
- ☁ Expliciet en impliciet

Pestgedrag

- ☁ Pesten omwille van genderidentiteit of seksuele voorkeur = pestgedrag
- ☁ Reageer altijd
- ☁ Antipestbeleid

Pestgedrag ontstaat vaak uit onbegrip

Zorg voor correcte informatie

Waar kan de jongere terecht?

- ☁ www.transgenderinfo.be
- ☁ www.t-jong.be
- ☁ www.lumi.be
- ☁ www.interseksevlaanderen.be
- ☁ www.weljong.be

Waar kunnen de ouders terecht?

- ☁ www.transgenderinfo.be
- ☁ www.berdache.be
- ☁ www.lumi.be
- ☁ www.interseksevlaanderen.be

Meer weten?

**Neem een kijkje op:
www.cavaria.be/sot**

